

Catedra de istoria medicinei (cond.: prof. I. Spielmann, candidat în științe medicale)
și Catedra de farmacognozie (cond.: conf. G. Răcz, candidat în științe farmaceutice)
ale I.M.F. din Tirgu-Mureș

PRIMA FARMACOPEE ROMÂNĂ

(1862)

I. Spielmann, G. Răcz

Pharmacopea Română apărută la 1862 constituie actul de proclamare a independenței farmaciei române și în același timp întâia manifestare matură a științei noastre farmaceutice. Ea s-a născut din inițiativa Consiliului Medical Superior și înaintea de toate a lui C. Davila, întemeietorul învățământului farmaceutic român și a farmacistului C. Zürner. Ceilalți membri ai Consiliului au fost: dr. Alb. Wehnert, dr. G. Polisu, dr. G. Athanassovici, dr. P. Protici, dr. St. Capșa, dr. I. Felix, dr. Iul. Theodori. Meritul redactării Farmacopeei revine însă eminentului medic și farmacist român Constantin Hepites (1804—1890).

Încă înainte de redactarea *Pharmacopeii Române*, C. Hepites își câștigase merite de seamă în istoria științei românești. În anul 1844, deci într-o perioadă în care în patria noastră nu apăruse încă învățământul farmaceutic, Hepites a elaborat un plan amănunțit pentru calificarea unor subfarmaciști. Propunerea sa a eșuat însă din cauza nepăsării cercurilor oficiale de atunci. Mai târziu, în anul 1857, Hepites a fost numit profesor de „materia medica” și receptură la Școala Națională de Medicină și Farmacie.

Lucrările de redactare a farmacopeei au fost începute în septembrie 1858. Planul fundamental — sau cu alte cuvinte „formarea planului și așternerea bazei pentru această operă” — a fost elaborat de o comisie alcătuită din 12 medici și 6 farmaciști. Lucrarea a fost terminată în luna decembrie 1862 și a intrat în vigoare începând de la 1 ianuarie 1863.

Prima Farmacopee Română este rodul acelor schimbări sociale și științifice profunde care au avut loc în Țările Românești după unirea din 1859. O dată cu dezvoltarea burgheziei naționale activitatea medicală și farmaceutică cunoaște o perioadă de avânt.

PHARMACOPEA

ROMÂNĂ.

BUCUREȘCI.

TYPOGRAPHIA JURNALULUI NAȚIONALULUI OTELU BOSEL No. 34

1862.

COPERTA FARMACOPEEI ROMINE DIN 1862

C. C. Hepites (după V. Gomoiu)

CONSILIUL MEDICAL SUPERIOR

CU MILA LUI DUMNEDEU ȘI VOINTA NAȚIONALĂ

ROMÂN PRINCIPALILOR ÎNIE

La tot de facin și ritmii sanetate.

Asupra raportului Ministerului Nostru Secretar de Stat la Depar-
tamentul din Iure No 102416
Luând în vedere noile descrie intrinsuși de se pune în
Iure de la 1-in Ianuarie 1862 și din tota Pharmacopea Română
a carei elaborare și tipare s-au terminat în luna trecutului Decem-
brie. Considerându ca compusa Pharmacopea s-a aprobată după juri-
saldia Consiliului Medical superior lucrată la 5 alle curente
Am ordonată și ordonată ce urmează:

Art. 1. Menționată Pharmacopea se va pune în lucrare de la 1-in Ie-
nuar 1862
Art. 2. Și celți din armii, Minister Nostru Secretar de Stat la
Departamentul din Iure, este însărcinat să aducă la îndeplnire
conținutul de față.
Data în București la 9 Ianuarie 1862.

Alecsandru Ioan

Minstru Secretar de Stat
la Departamentul din Iure
A. Cristobor.

No 13.

În luna Septembrie anulul 1859 s-a început lucrarea alți d-nto
Pharmacopei române. Comitetul compusa de d-ntoșii de Medic
și ascei Pharmacisti, cari s-au înscris în Comitetul platin în
Iure, based peatru aceste opere s-a vădită foarte progresivă pe
Pharmacopea în luna lui în 1862. 1) Pharmacopea C. C. Dupes
a elaborat în limba latină și română înscrisă pe lucruri, astăzi
tel Comisiunii, și a terminat în luna Decembrie 1862.

Consiliul medical superior în pedința sa ordonată ce a înscris
la-șip la 5 Decembrie anulul 1862 a d-ntoșii

Art. 1. Pharmacopea Română din anulul 1862 va fi înscrisă Co-
misiunii medicamentari pentru tota îndoberea Principatului-Iure a in-
cepe de la 1 Ianuarie 1863 și tota Pharmacopea din Iure se vor înle-
tura va să se conținere prescripțiilor și.

Art. 2. Se va publica pe în-care anu unu supsechire din Pharmaco-
peei române, care va conține adogărite și p-ntoșimăntă d-ntoșii de
progresului, ascei medicale și pharmaceutice.

Art. 3. Chiera pentru anulul 1862 se va publica unu supsechire
alți Pharmaceutici, care va conține pe lângă recetășile trebuincășan
și adogărite reclamate prin progresului actinței de la începerea lu-
crării Pharmaceutice Iure.

Președintele Consiliului Davila

Dr. Ab. W. Jovan.

Dr. G. Polina.

Dr. G. Albenisovici.

Dr. P. Proter.

Dr. N. Capra.

Dr. I. Felic.

Dr. Hul. Theodor.

C. Zornet.

Members

Fig. nr. 1. - Decretul semnat de Al. I. Cuza referitor la în-
țarea în vigoare a Farmacopei Romine, începind de la 1
ianuarie 1863

Fig. nr. 2. - Decizia Consiliului Medical Superior cu privire
la intrarea în vigoare a Farmacopei Romine, începind de
la data de 1 ianuarie 1863

PARS PRIMA.

MATERIA PHARMACEUTICA.

ABENTHIUM. Herba cum summitatibus. PEJIND. Erbá cu vârfulu et

Mya. Gall. Abianter — Germ. Wermuth.

Artemisia absinthium L. (Synonyma Polygonis segetis L.; sem. Compositae)

Planta perennis herbacea, indiguna.

Herba, folia decomposita utriusque cano-sericeis, inferioribus bipinnatifidis, superioribus pinnatifidis indivisisque, florum capitula subglobosis, aconodia, unilambis, in racemos foliatis paniculatos disposita. Folia aequae ac flores, sub efflorescentiae initio colligendi, odoris gravis, aromatici, saporis intense amari, acris.

Ne confundas cum *Artemisia vulgaris* L., cujus folia superne saturate viridia, subtus albo-tomentosa et rarisore amaricis praedita.

† ALS-ACETAS (UPRI.

Mya. Acetos bisericus. Cupres salvatorum. Aegypt. Vidde aceto. — Gall. Ome-acetas de cuivre. Acetos bisirriquo. Verdet. Vert-de-gris. — Germ. Grotspan.

Prostat in panibus vel globis sumptis, apocis, tinctis asperis, o viridi em-

Plantă vivace, ierbură, cu indigună.

Foile et cauti decompose pe ambidous părțile albe-cușpit, multicoie, culle de joși bipinnatide, culle de cauti pinnatide și tetragt; florile lui cu capitule, cu apropiare spherică, globosă, la o parte placute, cauti ascuțite în sturchie cu foie și paniculata. Foile și florile cauti se cu colligă la începutul înfloritii, ad o câdere grea, aromatică, gustul este amară lănuș și lănu.

Ne nu se confundă cu *Artemisia vulgaris* L., alie cărui foi cauti d'o câdere verde în-bini la facie lui cuperidă, de dăunță albe-tomentosă și d'o miș peșină amaricis.

ALS-ACETATU de CUTBU, (ARALMĂ) sau HAREU.

Se găsește cu turtă în două stocuri, apocis, în pigușii asper, d'cauti

Charta emporonica alba.
Lampas cum spiritu vini.

Ohdrâă rugătoare albă.
Lampă cu spiritul de vin.

TABULA I.

Antidota et praecepta quaedam ad veneficium impurgandum.

Antidotele și unele praecepte pentru nimicuirea veneficului (otrăcel).

Quam in veneficis recentibus, absente Medico, Pharmacopoei auspicio in auxilium vocentur, hocque in usu eo magis valent remedia quam citius ministrentur, antidota comprobata vel primas curas venenatis afferendas indicare utile censuimus.

Fiindă că Pharmacopoi suntă mai adesea chemați spre ajutoră în lipsa Medicului, în cazuri de veneficii recente, și fiindă că efficitentia remediului depinde mai cu sîmă de la promptitudinea (graba) administrațiunii sale, noi evadăm să trebură spre folosul și îndurată rufe mai principala antidote sîu cele din tîă ajutoru cu să cu des în recerita celle mai remanente de otrăviri

VENEFICIUM AB ACIDO PORTICORUM. — Magnesia usta cum aqua diluta vel etiam creta pulverata cum sopo aquae solutae ad acida neutralisanda exhibentur. Porrigantur quoque lac nec non albumina ovorum cum aqua subacta.

VENEFICIUM (OTRĂVIREA) CUM ACIDIS VITAE. — Magnesiă ură diluată cu apă sîă și cretă (bîșieră), pulverizată sîă sîpenă dizolvată în apă cu să neutralisase repede acidele. Să se dea lacte dulce pentru bînturi și cîmă va albaze d'ouă bătute și subțiate cu apă.

VENEFICIUM AB ACIDO CYANURICO VEL BORONICO, A HALO CYANATO ETC. — Aqua chlori in potu saccharato, nec non albumina ovorum cum aqua subacta. Porrigantur etiam grana septem sulphatis ferri soluta in unctio cum aqua saccharata, haec solutio simul cum

VENEFICIUM CUM ACIDIS CYANURICIS ETC. — Să se dea apă de chl-ur subțiată cu apă saccharat, precum și albaze d'ouă subțiate și bătute cu apă. Să se dea șapte grana de sulphat de feră dizolvate în șase uncii d'apă saccharat.

se înființează învățămîntul medical și farmaceutic, manifestîndu-se în același timp un viu interes științific. Apariția primei Farmacopee Romine a constituit un ajutor prețios pentru cei peste 250 de farmaciști „magistri și asistenți, precum și pentru desăvîrșirea pregătirii profesionale și îmbogățirea cunoștințelor farmaceutice ale subfarmaciștilor.

Prima Farmacopee Romină a rupt definitiv cu practica de pînă atunci, potrivit căreia în țara noastră era oficială mai întîi Farmacopeea Provincială Austriacă, iar mai tîrziu Farmacopea Austriacă (Condică Austriecească).

În sensul hotărîrii Consiliului Medical Superior, Farmacopeea apărută la 1862 urma să fie „singurul codice medicamentariu pentru toată întinderea Principatelor-Unite... și toate farmaciile din țară se vor îndatora ca să se conformeze prescripțiunilor ei” (1).

Apariția primei farmacopee în patria noastră este însă în strînsă legătură și cu schimbările ce au avut loc în Europa în științele farmaceutice. Prima jumătate a secolului al XIX-lea înseamnă nu numai introducerea definitivă în practica chimiei și a farmaciei a principiului cantitativ, ea a pus nu numai bazele terminologiei chimice actuale, ci a îmbogățit într-o măsură considerabilă și „materia medica” farmaceutică. Pe lîngă compușii anorganici, apar primii compuși organici. Pe drumul deschis de *Sertur-ner*, fitochimia a îmbogățit domeniul teraputic prin cunoașterea alcaloizilor și a altor numeroase principii active vegetale.

Primele fabrici de medicamente au fost înființate pe la mijlocul secolului al XIX-lea (menționăm însă că atunci se fabricau numai principii active pure). La îmbogățirea „materiei medica” au contribuit în mod substanțial biologia, fiziologia, etc. Numeroase medicamente care se bucurau pînă atunci de fama unor adevărate panacee, au dispărut definitiv din Farmacopee.

Dar nu numai atât: s-a schimbat și caracterul farmacopeelor. Acestea urmăreau nu numai descrierea, modul de preparare și de păstrare a diferitelor medicamente, descrierea unor cunoștințe utile la vindecarea bolilor — așa ca pînă atunci — ci fixau înainte de toate normele obligatorii la prepararea și controlul medicamentelor de uz curent, modalitățile de procurare a medicamentelor indigene și din import. Astfel „Codex medicamentarius” constituie îndreptarul de bază care stabilește și oficializează normele de calitate ale substanțelor medicamentoase uzuale și de preparare a formelor galenice.

Prima farmacopee romină este o operă științifică redactată la nivelul epocii în care a apărut și elaborată printr-o muncă deosebit de exigentă. Fără îndoială că această farmacopee, formată din 3 părți, cuprinzînd în total 788 de pagini, constituie o mărturie grăitoare despre cunoștințele multilaterale ale lui *C. Hepites* (în domeniul chimiei farmaceutice, al tehnicii farmaceutice, al plantelor medicinale, al chimiei analitice etc.). Monografiile din această farmacopee sînt substanțiale și bine documentate.

Prima parte a farmacopeei se întitulează „Materia Pharmaceutica”. Dintre cele 301 monografii, 217 se referă la drogurile vegetale (a), 23 la cele de origine animală (b), 46 la medicamentele anorganice (c) și 15 la compușii organici (d). Dacă clasificarea monografiilor ar fi făcută pe baza cunoștințelor noastre de astăzi, numeroase substanțe pe care *Hepites* le tratează în partea a doua, printre preparate, ar fi trecute în categoria materiilor prime. În perioada în care a fost redactată această farmacopee, industria farmaceutică din Europa se afla într-o fază începătoare, iar în țara noastră ea nu exista din capul locului. De aceea medicamentele se preparau în farmacii. Farmacistul era acela care prepara diferite săruri de fier, de cupru, de mercur, de stibiu, glicerină, eter, alcaloizi etc.

Denumirea științifică a drogurilor de origine vegetală (a) descrise în prima parte a Farmacopeei, este formată de obicei dintr-un singur cuvînt, fără să indice și numele părții recoltate, care urmează numai după titlu. Astfel denumirea de *HERBA ABSINTHII*,

(1). „Pharmacopea Romină”, București, 1862, pag. VI.

oficială în Farmacopeea Română ed. VII, actualmente în vigoare, este desemnată simplu prin *ABSINTHIUM*. După titlu, Farmacopeea indică partea recoltată („Herba cum summatibus”). Numele *ANGELICA*, *ARNICA*, *CANNABIS*, *CHAMOMILLA VULGARIS*, *CITRUS*, *FILIX MAS* sînt desemnate cu un singur cuvînt sau cel mult cu două (Farmacopeele cele mai recente din Anglia, Statele Unite ale Americii și din alte țări utilizează și astăzi acest procedeu de nomenclatură).

Prima Farmacopee din țara noastră este bilingvă. Textul român se află de partea dreaptă a paginii, paralel cu textul latin, care e scris de partea stîngă. Denumirile latinești sînt însoțite de denumiri românești alcătuite pe baza aceluiași principii. Astfel numele românesc al produsului *DIGITALIS*. Folia este *NĂȘTOCELULU*. Foile; titlul paragrafului despre *HYPERICUM* Herba florens este *SĂNĂTOAREA*. Herba înflorită, iar numele românesc pentru *PAPAVER RHOEAS*. Flores este *PAPAROANE*, Flori etc. Sub denumirea latinească și românească este trecut corespondentul similar francez și german. Apoi urmează denumirea științifică a plantei, prin precizarea familiei și a locului din sistematica lui *Linné* de exemplu după *ANISUM VULGARE*. Semen. urmează *ANASONU VULGARU*. Sementă. *PIMPINELIA ANISUM L.* (Pentandria Digynis L. fam. Umbeliferae). În continuare se face descrierea plantei. În fiecare caz, *Hepites* precizează dacă este vorba de o plantă indigenă sau de una care crește pe teritorii străine.

În multe cazuri Farmacopeea, după ce dă unele indicații în legătură cu stringerea și prelucrarea drogurilor, prescrie și condiții calitative.

Mai mult de 100, adică peste jumătate din drogurile vegetale oficiale pe care le amintește *Hepites*, fac parte din plantele indigene. Printre acestea figurează într-un număr mare plantele medicinale cunoscute încă pe atunci de medicina populară (?) și astăzi prețuite. Astfel găsim următoarele plante: *ARTEMISIA* absinthium, *ALLIUM* sativum, *ARCTIUM* lappa, *ARNICA* montana, *MATRICARIA* chamomilla, *CHELIDONIUM* majus, *HYPERICUM* perforatum, *ORIGANUM* vulgare, *SYMPHYTUM* officinale etc.

Redactorul Farmacopeei nu dispunea pe atunci de date referitoare la incidența anumitor plante în patria noastră. Așa, de exemplu, paragraful despre *Gentiana lutea* nu amintește nimic despre faptul că ea se găsește și în țara noastră. Numai cu cîțiva ani mai tîrziu, a apărut disertația lui *Dimitrie Brandza*, unul dintre înlemeniitorii Grădinii botanice din București, despre gentianaceele medicinale (3). *Brandza* a ridicat în discuție posibilitatea valorificării și a altor specii de *Gentiana* indigene. Nici în perspectiva celor 100 de ani care au trecut de atunci, această propunere nu și-a pierdut actualitatea. Și astăzi înlocuirea speciei *Gentiana lutea*, plantă extrem de rară și ocrotită de lege, constituie o problemă.

În prima ediție a Farmacopeei Romine figurează unele produse vegetale care au fost studiate mai temeinic numai cu un deceniu mai tîrziu, ca de exemplu *Geum urbanum* și *Veratrum album*. Primul înlocuiește astăzi (în Farmacopeea, ediția 1956) drogul exotic *Radix Ratanhiae*, iar din ultimul a fost preparat pe baza unor cercetări întreprinse în țara noastră, medicamentul hipotensiv *Hipoveral*.

AMYLUM TRICICI preparat din grîu și trecut în prima Farmacopee romină alături de amidonul exotic de *Maranta*, servește valorificarea substanțelor prime indigene.

Materia medica conținea cu 100 de ani în urmă destul de multe droguri animale (b). Dintre acestea se utilizează și în zilele noastre: *CANTHARIDES*, *CERA*, *CETACEUM*, *FEL BOVINUM*, *JECORIS ASELLI OLEUM*, dar au ieșit din uz și nu

(2). *Czihák J., Szabo J.*: Heil- und Nahrungsmittel, Farbstoffe, Nutz und Hausgeräthe welche die Ost-Romanen-Moldauer und Wallachen, — aus dem Pflanzenreiche gewinnen. Flora oder allgemeine botanische Zeitung, Regensburg, XXI, (XLVI), 1863, 151 pag.

(3). *Brandza D.*: Histoire botanique et therapeutique des Gentianacées employées en medecine. Ed. Parent, Paris, 1869 (88 pag.).

mai figurează în farmacopeele moderne: *CANCROCORUM LAPIDES*, *CASTOREUM*, *COCCIONELLA*, *CORNU CERVI RASPATUM*, *ICHTYOCOLLA*, *MOSCHUS*, *OLEUM PYRO-ANIMALE*, *OSSA SEPIA*, *OSSA USTA ALBA*, *SPONGIA OFFICINALIS* etc.

În categoria *materiilor prime anorganice* (c) figurează acele substanțe pe care farmacistul le procura din comerț (de exemplu *ACIDUM CHLORHYDRICUM VENALE*, *ARGENTUM FOLIATUM*, *BISMUTUM*, *SULPHAS MAGNESIAE* etc.). După cum am amintit, cele mai multe medicamente anorganice erau preparate de farmacist, și tocmai de aceea ele sînt trecute nu în categoria materiilor prime, ci printre preparate. Astfel, Farmacopeea recomandă ca acidul boric să se prepare din borax, carbonatul de amoniu din clorură de amoniu și din praf de cretă, azotatul de argint din argint și din acid azotic, clorura de aur din aur și din apă regală, iar clorura de bariu din sulfat de bariu și din carbonat de potasiu. Unele dintre aceste prescripții pot aduce și astăzi servicii valoroase chimiei anorganice preparative.

În categoria *materiilor prime organice* (d) găsim destul de puține substanțe: oțet, camfor, indigo, creozot, petrol. Printre materiile prime figurează și săpunul de sodiu (*Sapo Alba*) pe care farmacistul îl putea procura din comerț. Intocmai ca în cazul medicamentelor anorganice, și aici numeroase materii prime sînt trecute printre preparate, ca de exemplu *ACIDUM BENZOICUM* pe care farmacistul îl prepara din rezină de benzoé. *ACIDUM CITRICUM* se făcea din suc proaspăt de lămie, *ACIDUM LACTICUM* din lapte și „zahăr de lapte” (lactoza), iar *ACIDUM OXALICUM* din zahăr.

În partea a II-a a Farmacopeei, intitulată *Preparata Pharmaceutica*, întîlnim toate substanțele de bază, preparatele galenice și formele farmaceutice pe care le prepara farmacistul.

Printre *principiile active vegetale* sînt menționate chinina, morfina, conina, aconitina, santonina, salicina, precum și strichnina recomandată de *Magendie*.

Printre compoziții care conțin elemente anorganice figurează numeroase preparate feroase (*ferrum carbonicum*, *citricum*, *jodatum*, *hidrogenio-reductum*, *phosphoricum* etc.), multe preparate mercuriale (*hydrargyrum bijodatum*, *chloratum*, *ovidulatum*, *sulfuratum*), săruri de calciu (*chloratum*, *sulfuratum* etc.), borax, iod etc.

Pe lângă acizii și compoziții organici amintiți, întîlnim *ACIDUM GALLICUM*, *CIANHYDRICUM*, *CLOROFORM*, *COLLODIUM* etc.

Printre oțeturile medicamentoase figurează *ACETUM AROMATICUM*, *COLCHICI*, *ROSARUM*, *SCILLAE* etc.

În Farmacopee sînt menționate 34 de ape medicamentoase, dintre care unele aromatice, iar altele corespund soluțiilor în sensul de azi al cuvîntului. În această categorie pot fi enumerate: *AQUA CHLORI*, *AQUA CREOZOTI* etc. În afară de *AQUA AMYGDALARUM AMARARUM*, cunoscută și astăzi, găsim *AQUA ANISI EXTEMPOREA* care se prepara din apă distilată și ulei esențial.

În categoria decocturilor este menționat pe lângă *DECOCTUM ZITIMANI*, *DECOCTUM CORNU CERVI COMPOSITUM* (Decoctum album Seydenhami). Acest decoct se prepara din răzătură de coarne de cerb, din miez de piine albă, din guma arabică și din zahăr.

În categoria *ELAEOSACCHARA* figurează formula cu anason, vanilie și cea pregătită din *Macidis*, iar dintre *ELECTURIA* sînt oficiale preparatul aromatic, de opiu și purgativ.

Dintre emplastre întîlnim *EMPLASTRUM ANGLICANUM*, *AROMATICUM*, *DIALCHYLON*, *CANTHARIDUM* precum și alte preparate.

Printre foarte numeroasele extrase sînt amintite și extrasele uscate. *EXTRACTUM ACONITI SICCUM* era preparat, de exemplu, cu zahăr lactic după evaporarea extractului de omag.

Singura infuzie oficială era *INFUSUM LAVATIVUM* care se prepara din suc de simnică îndulcit cu mazăre.

Potrivit prescripțiilor date în Farmacopee, multe din uleiurile esențiale se preparau prin distilare. În anexa Farmacopeei putem să citim însă că cele mai bune uleiuri volatile se obțin prin distilare cu aburi de apă.

Farmacopeea prescrie de asemenea numeroase pilule (ca de exemplu *PILULAE BLANCHARDI, CARBONATIS FERROSI, DEPUYTRENI* etc.).

A treia parte a Farmacopeei *REAGENTIA ET TABULAE VARIAE* — un capitol conținând reactivi și diferite tabele — constituie o mărturie despre cunoștințele ample și deosebita orientare circumspectă a redactorului Farmacopeei. Printre tabele găsim antidoturile otrăvurilor, registrul medicamentelor care trebuie ținute închise și separat (*VENENA ET SEPERANDA*), dozele maxime, densitatea, punctul de fierbere, punctul de solubilitate etc. Deosebit de interesant este tabloul în care sînt trecute medicamentele sensibile la lumină. Și astăzi ar fi foarte util un asemenea tabel în farmacopee.

Tabele cuprinse în prima noastră Farmacopee descriu etaloanele utilizate în diferite țări. Farmacopeea se ocupă de asemenea de unitățile de măsură românești (ocaia, drahma, granul). *Hepites* discută amănunțit sistemul zecimal introdus de Revoluția Franceză. Această atenție deosebită învederează convingerea autorului, potrivit căreia în anii ce vor urma unitățile de măsură locale vor fi înlocuite cu unități de măsură internaționale. (Acest pas va fi făcut însă numai de Farmacopeea Română ed. a II). După tabelul 52 urmează un „registru poliglot”, glosar cuprinzînd cuvinte similare corespunzătoare în mai multe limbi. Cu acest glosar se încheie prima farmacopee romînă.

În timpul în care a apărut, la 1862, *Pharmacopea Romînă* a fost o lucrare științifică eminentă, avînd un caracter progresist și plasîndu-se la nivelul epocii. Dacă facem o comparație între Farmacopeea Austriacă Provincială (*Österreichische Provinzial Pharmacopee*) apărută în 1787 și care a fost oficială mult timp în Principatele Romîne, se remarcă în mod evident deosebirile care rezultă din progresul pe care l-a făcut știința farmaceutică în cele opt decenii scurse. Farmacopeea Austriacă Provincială nu dă în capitolul substanțelor de bază, decît enumerarea drogurilor. Astfel în acest capitol nu figurează decît denumirea științifică și germană a produselor vegetale precum și partea utilizată. În Farmacopeea Austriacă se mai găsesc încă numeroase droguri și prescripții, definitiv înlăturate din *Pharmacopea Romînă* (ca de exemplu: grăsimea de rață, gîscă, găină, rață sălbatică, iepure, bursuc, urs, clește de crab, stridii, scorpion viu etc.). Deosebirile existente se remarcă și în ceea ce privește preparatele farmaceutice. Așa de exemplu în Farmacopeea Romînă *AQUA ANTI-HYSTERICA FOETIDA* se prepară în afară de *ASA FOETIDA* din 9 componente, față de 17 ciți figuiau în Farmacopeea Austriacă. Unele preparate prescrie în Farmacopeea Austriacă sînt tributare în întregime spiritului polipragmaziei. Aceste prescripții au fost cu desăvîrșire omise din Farmacopeea noastră. Ca de exemplu: *PULVIS VITAE* (praf de viață). Acest medicament laxativ și diuretic se prepara din 27 de substanțe diferite. De asemenea în Farmacopeea noastră nu întîlnim nici fainoasele teriace.

Evidente sînt și deosebirile cu privire la chimicale. Farmacopeea Austriacă dădea numai semnele simbolice ale elementelor și compușilor chimici, limitîndu-se doar să enumere și să caracterizeze foarte lapidar substanțele chimice. Prima Farmacopee Romînă a fost redactată luîndu-se în considerare principiile chimiei cantitative. Ea dă formula structurală a multor substanțe organice.

Valoarea Farmacopeei noastre de la 1862 rezultă în mod clar și dacă comparăm această lucrare cu farmacopeele apărute în aceeași perioadă în alte țări. Prima Farmacopee Maghiară a fost publicată mai tîrziu cu 9 ani adică în 1871. În ciuda acestui fapt Farmacopeea Romînă de la 1862 este mai modernă din multe puncte de

vedere. Astfel de exemplu prin faptul că separă materiile prime de preparate. Dimpotrivă prima Farmacopee Maghiară nu face nici o distincție între natura substanțelor.

Prima Farmacopee Română cu cele 788 de pagini, cu formatul și caracterul literelor ei, este mai voluminoasă, decît prima Farmacopee Maghiară care conține 581 de pagini. Spiritul circumspect și exigența științifică se manifestă în cuprinsul anuitor monografiilor ale Farmacopeei Romine. Menționăm în această privință faptul că atunci cînd se vorbește de *ABSINTHIUM* se atrage atenția asupra posibilității confuziei cu *Artemisia vulgaris*. În cazul *CROCUS*-ului se dau caracterele diferențiale ale florilor de *Carthamus tinctorius*. Cînd e vorba despre *FILIX MAS* Farmacopeea Romină ține să excludă posibilitatea confuziei cu trei ferigi care au aspecte similare. În timp ce Farmacopeea Maghiară atribuie origina rădăcinii de revent unor specii necunoscute de *RHEUM*, Farmacopeea Romină desemnează ca plantă originară *Rheum palmatum* fapt care corespunde cunoștințelor științifice de azi.

Pharmacopeea Romină prezintă un nivel științific exigent și în ceea ce privește materiile prime organice. Continuuind comparația vom spune că în cazul zahărului Farmacopeea Maghiară se limitează la o caracterizare cu totul sumară, în timp ce Farmacopeea Romină face un examen și al impurităților. În cadrul monografiei *MORPHIUM* ea arată și punerea în evidență a narcotinei. Descriind preparatele farmaceutice, Farmacopeea Romină dă în multe cazuri nu numai modul de preparare ci prescrie și examinarea lor (spre deosebire de alte farmacopee apărute în acel timp).

Numărul mare al medicamentelor extractive și al medicamentelor anorganice este caracteristic nu numai pentru prima Farmacopee Romină. Această situație generală se constată la toate farmacopeele europene pînă la începutul secolului al XX-lea. Abia în acest timp chimioterapia, iar mai tirziu între 1930—1950, hormonii, vitaminele, antibioticele, sulfamidele etc. vor înlătura multe medicamente tradiționale.

Prima Farmacopee din patria noastră a făcut o încercare temerară pentru crearea terminologiei farmaceutice. Numeroase expresii s-au încetățenit, ca de exemplu: acetatul de plumb, acidul clorhidric, piatra acră, balsamul peruvian, nitratul de argint, carbonatul de fier, etc. etc. Dînd dovadă de un simț de orientare judicios, autorul Farmacopeei a apelat la limba poporului atunci cînd a dat denumirea unor plante medicinale și expresii de specialitate. Trebuie să notăm însă că în covîrșitoarea majoritate a cazurilor această Farmacopee se bazează pe limba populară vorbită în Muntenia și de aceea unii farmaciști moldoveni au avut aprecieri critice la adresa ei (4). Dar nu e mai puțin adevărat că întrebunțind o construcție de frază excesiv latinească, prima Farmacopee Romină nu a putut să rezolve decît parțial problema formării terminologiei farmaceutice rominești, folosind uneori expresii artificioase (acție, glabru, masă ponderoasă, odoare de bilă etc.).

A doua ediție a Farmacopeei Romine a apărut în 1874. În această ediție au fost remediate unele deficiențe din prima ediție. Redactorii ei subliniază că noua ediție determină mai precis modul de preparare a diferitelor medicamente, formulează cu mai multă precizie concentrația acizilor, înlocuiește numeroase extracte apoase cu extracte alcoolice, modifică concentrația tincturilor, aplică consecvent sistemul zecimal, simplifică în multe cazuri preparatele compuse, elimină preparatele perimate și preconizează noi medicamente (5).

Indiscutabil că ediția a doua a Farmacopeei Romine este mai modernă din multe puncte de vedere. Schimbările aduse exprimă intențiile redactorilor primei Farmacopee, dat fiind faptul că încă în 1862, cînd Consiliul Medical Superior a acceptat prima Farmacopee s-a prevăzut legal că: „Se va publica pe fiecare an un

(4) G. Brătescu: Cea de a doua ediție a Farmacopeei Romine (1874) Farmacia, 1961, nr. 1, pag. 57—62.

(5) Brătescu: op. cit.

apendice al Farmacopeei Române care va conține adăugirile și preschimbările dictate de progresul științei medicale și farmaceutice" (6).

Trebuie să reținem că printre altele ediția a doua a Farmacopeei a renunțat complet la textul latin.

Farmacopeea Română care a văzut lumina tiparului acum 100 de ani învederează și astăzi eminenta pregătire științifică a redactorului ei, maturitatea corpului farmaceutic din patria noastră de acum un secol. În pofida schimbărilor radicale ce s-au produs de atunci în știință, această lucrare constituie și azi un izvor de învățăminte rodnice, atât pentru istoricul științelor cât și pentru farmaciști.

Sosit la redacție: 18 iunie 1962.